

ULUSLARARASI SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ THE JOURNAL OF INTERNATIONAL SOCIAL RESEARCH

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research
Cilt: 13 Sayı: 71 Haziran 2020 & Volume: 13 Issue: 71 June 2020
www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

SURİYELİ ÖĞRENCİLERİN AKRAN DESTEĞİYLE OKULA UYUM SÜRECİ: BİR EYLEM ARAŞTIRMASI* SYRIAN STUDENTS 'SCHOOL ORIENTATION PROCESS WITH PEER SUPPORT: AN ACTION RESEARCH

Hayrunnisa ASLAN**

Öz

Bu çalışmanın amacı, Suriyeli ortaokul öğrencilerinin akran desteğine dayalı uyum etkinlikleri sayesinde okula uyum süreçlerinin geliştirilmesi ile Suriyeli ve Türk öğrencilerin bu uygulama sürecine yönelik düşüncelerinin incelenmesidir. Nitel bir araştırma yöntemi olan eylem araştırması deseninde yürütülen çalışmada elde edilen veriler, yapılandırılmış açık uçlu sorular ile toplanmıştır. Çalışma grubu 2018-2019 öğretim yılı, birinci döneminde Ankara ilinde resmi bir ortaokula devam etmekte olan 8 Suriyeli ve 8 Türk öğrenciden oluşmaktadır. Uygulama öncesinde, akran desteğine dayalı uyum etkinliklerinin neler olduğu öğrencilere bildirilmiş ve öğrencilerin iki hafta süre ile uygulamaya katılmaları beklenmiştir. Uygulama tamamlandığında tüm öğrencilere açık uçlu sorular sorulmuştur. Elde edilen verilere göre Suriyeli öğrenciler uyum etkinlikleri sırasında en çok; kendilerini ifade etmekte, arkadaşlığı başlatmakta ve devam ettirmekte güçlük çekmiştir. Türk öğrenciler ise; dil sorunu, Suriyeli öğrencinin çekingen olması, diğer öğrencilerin tepkileri konularında zorlanmıştır. Suriyeli öğrencileri destekleyen durumlar; Türk öğrencilerin onların yanında olması, diğer öğrencilere karşı onları desteklemesi ve katıldıkları etkinliklerde bir arada olmalarıdır. Türk öğrencileri destekleyici durumlar ise; ilişkiyi sürdürme konusunda ısrarcı olma ve ailelerinden destek almalarıdır. Hem Suriyeli hem de Türk öğrenciler akran desteğine dayalı uyum etkinliklerine katıldıkları için mutludur.

Anahtar Kelimeler: Akran desteği, Uyum Etkinlikleri, Suriyeli Öğrenciler.

Abstract

The aim of this study is to improve the orientation processes of the Syrian secondary school students, to examine the thoughts of Syrian and Turkish students about this orientation process. It is designed according to the action research pattern, which is one of the qualitative research methods. In the study, data were collected with structured open-ended questions. The study group consists of 8 Syrian and 8 Turkish students attending an official secondary school in Ankara in the first semester of the 2018-2019 academic year. Before the application, the students were informed about the compliance activities based on peer support and students were expected to participate in the application for two weeks. When the application was completed, open-ended questions were asked to all students. According to the data obtained, Syrian students were the most active during the orientation activities; had difficulties expressing themselves, initiating and maintaining friendship. Turkish students, on the other hand, had difficulties with the language problem, the Syrian student being shy and the reactions of other students. Situations that support Syrian students are that Turkish students stand by them, support them against other students, and be together in the activities they attend. Supportive situations for Turkish students are to insist on maintaining the relationship and to receive support from their families. Both Syrian and Turkish students are happy to participate in orientation activities based on peer support.

Keywords: Peer support, Orientation Activities, Syrian Students.

* Bu çalışma 'Senin Dostluğun Pusulamdır' ismiyle TÜBİTAK 13. Ortaokul Öğrencileri Araştırma Projeleri Yarışması Ankara Bölge Sergisi' nde 3.lük ödülü almıştır.

**Milli Eğitim Bakanlığı, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0617-2116>

GİRİŞ

Ergenlik dönemi, çocukluk ile yetişkinlik arasında kalan; fiziksel, cinsel, ruhsal olarak ciddi değişikliklerin olduğu bir dönemdir (Kulaksızoğlu, 2011, 41). Ergenlik çağında kişilerin kendine benzeyenleri arama, geleceğe yönelik kararlar alma, önemli seçimlerde bulunma, cinsel kimliği fark edip kabullenme, ebeveynlerine bağımlı olmaktan kurtulma, toplum içindeki yerini araştırma ve bir mesleğe yönelme çabalarının olduğu görülmektedir (Hortaçsu, 2003, 120; Set, Dağdeviren, Aktürk, 2006, 139).

Akran; yaşı ve olgunluk düzeyleri benzer olan bireylerdir (Sandtrock, 2012, 300). Türk Dil Kurumu (2019) "akran" tanımını yaş, meslek, toplumsal durum vb. bakımından birbirine eşit olanlardan her biri olarak tanımlamaktadır. Bir başka tanımda ise akran; yaklaşık aynı yaşlarda, benzer geçmişleri, değerleri, yaşam tarzı ve sosyal bağlamı paylaşan bireye denir (Kaymak, 2008, 26). Akranın, ergenler için farklı anlamları vardır. Akran ilişkileri sosyal destek almaktan tecrübelerden yararlanmaya kadar pek çok açıdan önemlidir ve bu dönemde kurulan ilişkiler yetişkinlikte dünyaya bakış açısının şekillenmesine katkılarda bulunabilmektedir (Bayhan ve Işıtan, 2010, 38).

Akran grubu insanlara; kendini denemesini ve başkalarıyla yaşadığı sorunlarda başa çıkmayı öğretir ve bireyin kendine güvenini artırabilir. Kurulan duygusal ve sosyal ilişki ile hem kendini hem başkalarını anlama öğrenilebilir, bu sayede stresle baş edilebilir ve okula uyum güçlenebilir. Sosyal hareketlerini başlatarak ileriki yaşamında sosyal uyum ve katılımına bir zemin oluşturabilir (Esen, 2003, 83; Demir ve ark 2005, 91). Akran grubu insanlar için aynı zamanda bir toplumsallaşma aracıdır. Gözlemlerle birlikte yaşatları ile geçinme öğrenilebilir. Kişinin kendi yetenekleri ve kendisi ile eşit konumda olanların yetenekleri arasında karşılaştırmalar yapılabilir. Yeni norm ve değerler bu yolla yetişkinliğe aktarılabilir (Gander and Gardiner, 2004, 420; Çelen, 2007, 122).

Akran grubu bir gelişim görevi olan bireysel bağımsızlığın kazanılmasına yardımcı olur. Ergenin gelişim ödevlerinden biri de aynı yaşta ve her iki cinsten arkadaşlarıyla yeni ve olgun ilişkiler kurmaktır (Gander and Gardiner, 2004, 450). Bulunduğu çevrenin sosyal desteğinin eksik olması veya hiç olmaması ergenlerde çeşitli uyum sorunlarını ortaya çıkabilir (Demir ve ark., 2005, 95). Öğrenciler aile ve yakın arkadaş desteğinin bir anda kesildiği yabancı bir çevreye oldukça kısa bir zamanda ve bireysel potansiyellerini de en üst düzeyde kullanarak uyum sağlamak ve bunu sürdürmek zorunda kalabilirler (Karahan, Sardoğan, Özkamalı ve Dicle, 2005, 66).

Kavram olarak 'Akran desteği' eşit olan/akran olan kişiler tarafından sunulan destek ve teşvik olarak tanımlanmaktadır (Dennis, 2003, 320). Akran desteği; veren ve alan açısından temel ilkeleri olan, belirli sorumluluklar üzerine kurulmuş yardımlaşma sistemi ve karşılıklı faydalı bir anlaşmadır. Akran desteği bağımsızlık oluşturma yolunda bir adımdır. Homojenlikten ziyade çeşitliliği teşvik eden ve bireysel gücü tanıyan bir durumdur (Mead, Hilton ve Curtis, 2001, 137).

Akran desteği uzman kişilerin yapmadığı işlerin akranı yaptırılması, psikolojik danışmanlık ya da terapi, kişilerin geçmişine, savunma mekanizmalarına, bilinç dışı çatışmalarına değinilmesi, danışmanlık konularında eğitim ve öğretim verilmesi değildir. Akranlar birbirlerine kendi kendine yardım edilebilecek ortamın oluşturulduğu, yön verici olmayan destekler sunar ve genellikle profesyonellere gerek olmayan ya da akranların üstesinden gelemediği konu ve sorunlara yönelirler. Gelişim özellikleri ve düzeyleri açısından ergenler akran desteği almaya oldukça uygundur (Topping, 2005, 638).

Suriye'de uzun yıllardan beri devam eden karışıklık nedeniyle her yaş grubundan insan daha güvenli bölge arayışına girerek Türkiye başta olmak üzere farklı ülkelere göç etmek durumunda kalmışlardır (Harunoğulları, 2016, 35). Göç süreçlerinde en fazla etkilenenler ise şüphesiz çocuklardır. Göç nedeniyle çocuklar ailelerinden ayrılmak zorunda kalabilmekte ya da aile üyelerinin kayıplarına tanık olabilmektedir (Szente, Hoot, & Taylor, 2006, 17). Ayrıca yaşanan savaşlar aile ilişkilerinin zarar görmesine sebep olmakta ve çocukların zihinsel ve psikolojik sağlıklarını olumsuz etkilemektedir (El-Khani, Ulph, & Calam, 2018, 22). Buna bağlı olarak göçe maruz kalan çocuklarda göç edilen topluma uyum sorunları oluşabilmekte ve bu durum çocukların eğitimlerine yansımaktadır (Nar, 2008, 35; Bozan, 2014, 38). Bu bağlamda çocukların topluma uyum sağlamalarının; eğitim sistemine girmeleri ve bu sisteme uyum sağlamaları ile başlayacağı düşünülmektedir.

Suriyeli eğitim çağındaki çocukların eğitimleri konusunda Türkiye, ilk yıllardan itibaren çalışmalar yapmıştır. İlk yıllarda geçici koruma merkezlerinde eğitimlerine başlayan öğrenciler sonraki yıllarda kamplarda kalanların ülkenin çeşitli yerlerine yerleşmesi ile Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi okullarda eğitim almaya başlamışlardır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2017). Böylece, farklı sosyal kimliklere ve anadillere yani farklı kültürlere sahip öğrenciler aynı sınıfta eğitim ve öğretim etkinliklerine katılır hale gelmiştir (Türk,

Kaçmaz, Türnüklü ve Tercan, 2018, 790). Ancak göçmen çocukların sadece eğitime erişimlerini sağlamak yeterli değildir. Onlara ihtiyaç duydukları nitelikte bir eğitim verilmesi eğitimden beklenen faydaların sağlanmasını kolaylaştıracaktır. Rowland ve Davis'e (2014) göre, göçmen öğrencilerin eğitimine ilişkin çok kültürlü sınıf içi uygulamalar sadece göçmen öğrencilerin okul sistemine uyum sağlamalarını kolaylaştırmakla kalmaz, aynı zamanda tüm öğrencilerin farklı kültürlerle bir arada yaşamayı deneyimlemesine de yardımcı olur. Sınıf içi uygulamaların içeriklerinde yer alan çok kültürlü çalışmalar; saygı, bireysel farklılıklar, arkadaşlık, kalıp düşünce, çeşitlilik, kabul ve hoşgörü değerlerini içermelidir. Öğrencilerin akranları ile aynı ortamda bu değerleri yaşamaları topluma uyumu da kolaylaştırabilir. Bu bağlamda çalışmanın temel amacı, savaş nedeniyle ülkelerini terk etmek zorunda kalan ve ergenlik döneminin başında olan Suriyeli öğrencilerin okul ve sınıf ortamına uyum süreçlerini geliştirmek, aynı zamanda Türk öğrencilerin de çok kültürlü yaşama yönelik tutumlarını geliştirmek için yürütülen akran desteği çalışmalarını sunmaktır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorularına yanıtlar aranmıştır:

Suriyeli ortaokul öğrencilerinin akran desteğine dayalı uyum etkinlikleri ile uyum süreci nasıl geliştirilebilir?

1- Akran desteğine dayalı uyum etkinliklerinde öğrencileri en çok zorlayan ve en çok destekleyen durumlara ilişkin;

- i) Türk öğrencilerin görüşleri,
- ii) Suriyeli öğrencilerin görüşleri nelerdir?

2- Uyum etkinliklerine katılmaya ilişkin;

- i) Türk öğrencilerin duyguları,
- ii) Suriyeli öğrencilerin duyguları nelerdir?

Araştırmanın sınırlılıkları; zaman açısından, 2018-2019 eğitim-öğretim yılı ile, konu açısından çalışma grubunun akran desteği temel alınarak yapılan uygulamalarla, çalışma grubu açısından, Ankara ili, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi bir ortaokulda eğitimine devam eden 8 Suriyeli ve 8 Türk öğrenci ile sınırlıdır.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma nitel bir araştırma yöntemi olan eylem araştırması biçiminde tasarlanmıştır. Eylem araştırmaları, bir programda, örgütte ya da toplulukta bulunan özel sorunları çözmeyi amaçlar (Patton, 2014, 85). Bu amaç doğrultusunda eylem araştırması, bir okulda çalışan öğretmen, yönetici, eğitim uzmanı ya da başka kurumlarda çalışan mühendis, yönetici, planlamacı ve insan kaynakları uzmanı gibi bizzat uygulamanın içinde olan uygulayıcının doğrudan kendisinin ya da bir araştırmacı ile birlikte uygulama sürecine ilişkin sorunların ortaya çıkarılması ya da mevcut bulunan bir sorunu anlama ve çözüm bulmaya yönelik sistematik veri toplamayı ve analiz etmeyi içeren bir araştırma türüdür (Yıldırım ve Şimşek, 2013, 95). Bu çalışmada eylem araştırmasının uygulanmasının nedeni araştırmacının öğrencilerle birebir etkileşim halinde olması ve uygulama sonucunda her birinden dönütler alınabilmesidir.

Katılımcılar

Çalışmaya 2018-2019 eğitim-öğretim yılı ilk döneminde Ankara ilinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi bir ortaokulda öğrenim görmekte olan 16 öğrenci katılmıştır. Çalışmaya katılan öğrencilerin 8'i Suriyeli, 8'i Türk'tür. Öğrencilerin 6 tanesi 8. Sınıf, 4 tanesi 7. Sınıf ve 4 tanesi de 5. Sınıfta eğitimlerine devam etmektedir. Suriyeli öğrencilerin tamamı çalışmanın yapıldığı dönem içinde okula kayıt yaptırmıştır. Öğrencilerin yaşları 12 ile 16 arasında değişmektedir.

Çalışmanın yazarı, bu çalışmada hem araştırmacı hem de akran desteğiyle uygulanacak uyum etkinliklerinden oluşan eylem planının uygulayıcısı olarak yer almıştır. Araştırmacı, uygulamanın yapıldığı okulun psikolojik danışmanıdır.

Eylem Planı Uygulama Süreci

Akran desteğine dayalı uyum etkinlikleri programına katılım için öncelikle okulda eğitimine devam eden tüm öğrencilere duyuru yapılarak etkinliklere katılıma gönüllü öğrenciler belirlenmiştir. Hem Suriyeli hem de Türk öğrencilerden gönüllü olanların ailelerine uyum etkinlikleri hakkında bilgilendirme yapılarak onam alınmıştır.

Her bir yabancı uyruklu öğrenci bir Türk öğrenci ile eşleştirilmiştir. Eşleşme yapılırken öğrencilerin aynı sınıf seviyesinde ve aynı cinsiyetten olmalarına dikkat edilmiştir. Bu ölçütlerin belirlenmesinde

öğrencilerin görüşleri dikkate alınmıştır. Tüm öğrencilere uyum etkinliklerinin amacı, içeri ve öğrencilerin sorumlulukları bildirilmiştir.

Akran desteğine dayalı uyum etkinliklerinin uygulanması iki hafta ile sınırlıdır. Eşleşen yabancı uyruklu ve Türk öğrenciler iki hafta boyunca her gün bir teneffüs boyunca birlikte vakit geçirecek, kendi arkadaşları ile birbirlerini tanıştıracak, okul içi yapılan sportif, kültürel, sanatsal etkinliklere birlikte katılacaktır. Bir öğle arasında birlikte yemek yiyecektir. Hafta sonu Suriyeli öğrenci; Türk arkadaşı ve ailesi ile birlikte zaman geçirecektir.

Verilerin Toplanması

Araştırmada verilerin toplanması için araştırmacının gözlemi ile birlikte yapılandırılmış açık uçlu iki soru kullanılmıştır. Araştırma, uyum süreci etkinliklerinin uygulanmaya başlamasından sonlanmasına kadar, araştırmacının kendisi tarafından “katılımcı gözlemci” olarak yapılmış, açık uçlu sorular araştırmacı tarafından öğrencilere sorulmuştur. Uygulamanın sonunda hem Suriyeli hem de Türk öğrencilere “Programın uygulanması kısmında seni en çok zorlayan ve en çok destekleyen durumlar nelerdi?” ve “Böyle bir programa katılmaktan dolayı neler hissettin?” soruları sorularak veriler toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Çalışmaya katılan öğrencilerin açık uçlu sorulardan elde edilen verilerin anlaşılır olarak çözümlenebilmesi için nitel analiz yöntemlerinden betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analize göre görüşme transkriptlerinin, doküman metinlerinin ve gözlem notlarının doğrudan alıntılarla probleme ilişkin veriyi sunması esastır. Araştırmada toplanan verilerden doğrudan alıntılar yaparak öğrencilerin görüşlerine ait ifadeler Ö1, Ö2 vb. şekilde kodlanarak verilmiştir.

BULGULAR

Araştırma sorularına bağlı olarak yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular sırasıyla öğrencilerin uygulama sürecinde karşılaştıkları zorluklar ve destekler ile uygulamaya katılmaktan dolayı öğrencilerin hissettikleri duygular başlıkları altında aşağıda sunulmuştur.

Uyum Etkinliklerinde Öğrencileri En Çok Zorlayan ve En Çok Destekleyen Durumlar

Öğrencilere “Uyum etkinliklerinin uygulanması kısmında seni en çok zorlayan ve en çok destekleyen durumlar nelerdi?” sorusu sorulmuştur. Öğrencilerin verdikleri cevaplar Tablo 1.’de verilmiştir.

Tablo 1: Uyum Etkinliklerinde En Çok Zorlayan ve En Çok Destekleyen Durumlar

Suriyeli Öğrencilerin Görüşleri	Türk Öğrencilerin Görüşleri
Ö1: Arkadaşım benimle konuştu ama onun arkadaşlarının yanına gittiğimizde onlar beni istemedi. Arkadaşım beni savundu.	Ö1: Arkadaşımı anlamakta zorlandım. Çoğunlukla Arapça konuşuyordu. Ona Türkçe öğretmeye çalıştım.
Ö2: Arkadaşım ile ne konuda konuşacağımızı bilemediğim oldu ama o hemen konuşuyordu.	Ö2: Okulda birlikte olduğumuzda arkadaşım sadece benimle konuşmak istiyordu. Onu kendi arkadaşlarımla yanına getiremiyordum.
Ö3: Arkadaşım okulda yapılan kağıt etkinliğine katılmak istedi. Ben onu yapamıyordum. Bana gösterdi birlikte yaptık artık ben de kağıttan farklı şekiller yapabiliyorum.	Ö3: Arkadaşım kağıt etkinliğine katılmak istemedi. Ben istiyordum. Ona nasıl yapıldığını anlatmak uzun zamanımı aldı ve başardım.
Ö4: Arkadaşımın yanına gitmeye utanıyordum, onun beni çağırmasını bekliyordum.	Ö4: En zor olan şey Türkçe anlamaktı. Ama o Türkçe’yi öğrenmek için bana hep sordu ve benim işimi kolaylaştırdı.
Ö5: Arkadaşımın evine gitmeme babam izin vermedi. Buna üzülürüm. Sonra abimle birlikte gittik. Ailem beni yalnız bir yere göndermeye korkarlar.	Ö5: Babasını daha önce okulda gördüğüm halde evimize gelmesine izin vermediler. İzin vermediklerinde ilk kötü hissettim. Benim babam konuşunca sorunumuz kolay bir şekilde çözüldü.
Ö6: Arkadaşım benimle her teneffüs konuştu. Sadece bir teneffüs gelmesi gerekiyordu ama o hep geldi.	Ö6: Okula devamsızlık yapıyordu. Geldiği günler tüm teneffüslerde görmeğe gittim. Sonraları devamsızlığı azaldı.
Ö7: Bazen arkadaşımın dediklerini anlayamıyorum. Onunla her teneffüs görüşmek istiyorum ama onun arkadaşları başka ve her teneffüs görüşemedik.	Ö7: Ben onun konuştuğunu anlamıyorum o da benim konuştuğumu anlamadı. Sadece birlikte oyun oynadık.
Ö8: Arkadaşları benimle birlikte oynamak istemedi. Arkadaşım da benimle onlar yokken konuşuyordu. Birlikte maç yaptığımız da oldu.	Ö8: Sınıftaki arkadaşlarım ilk olarak onunla konuştuğum için dalga geçtiler. Buna çok üzülürüm. Ama ısrarla gitmeye devam ettim.

Tablo 1’de görüldüğü gibi Suriyeli öğrenciler uyum etkinlikleri sırasında en çok; kendilerini ifade etmekte, arkadaşlığı başlatmakta ve devam ettirmekte güçlük çekmiştir. Diğer öğrencilerin arasına katılmak,

yeni beceriler kazanmak, konuşulan dili anlamak da öğrencilerin zorlandığı durumlar arasındadır. Suriyeli öğrencileri destekleyen durumlar ise, Türk öğrencilerin onların yanında olması, diğer öğrencilere karşı onları desteklemesi ve katıldıkları etkinliklerde bir arada olmalarıdır. Türk öğrencileri uyum etkinlikleri sırasında en çok; dil sorunu, Suriyeli öğrencinin çekingen olması, diğer öğrencilerin tepkileri olmuştur. Ayrıca Suriyeli öğrencinin ailesinin tepkisi, etkinliklere katılmadaki isteksizlik ve Suriyeli öğrencinin devamsızlık yapması öğrencileri zorlayan durumlar arasındadır. Türk öğrencileri destekleyici durumlar ise; ilişkiyi sürdürme konusunda ısrarcı olma ve aileden destek almaktır.

Uygulamaya Katılmaktan Dolayı Öğrencilerin Hissettikleri Duygular

Öğrencilere “Uyum etkinliklerine katılmaktan dolayı neler hissettin?” sorusu sorulmuştur. Öğrencilerin verdikleri cevaplar Tablo 2.’de verilmiştir.

Tablo 2: Uyum Etkinliklerine Katılmaktan Dolayı Öğrencilerin Hissettiği Duygular

Suriyeli Öğrencilerin Görüşleri	Türk Öğrencilerin Görüşleri
Ö1: İlk defa bu okulda arkadaşım oldu. Benimle eski okulumdaki gibi konuştum.	Ö1: Böyle bir programa katılmasaydım arkadaş olmak için onunla konuşmazdım. Ama o iyi biri iyi ki katılmışım.
Ö2: Her gün okula gelirken arkadaşım neler yapacağımızı düşünerek geldim. Çok güzeldi.	Ö2: Okula yeni gelmiş bir arkadaşıma yardımcı olmak beni mutlu etti. Sınıfta yardımsever birisi olarak tanınıyorum.
Ö3: Arkadaşımın evine gittiğim gün buradaki en iyi günümüdü. Ailesi çok iyiydi. Beni rahat ettirdiler. Arkadaşım da bize gelecek.	Ö3: Arkadaşımınla birlikte güzel vakit geçirdik. Ailemde onu tanıdım. Akrabalarımız böyle bir şey yaptığım için beni tebrik etti.
Ö4: Okulda benimle birlikte olan bir arkadaşım var ve beni seviyor.	Ö4: Birlikte arkadaşımınla daha güçlü olduk. Teneffüslerin dışında da birlikteydik. Arkadaşımı seviyorum.
Ö5: Okula gelince sadece kendi arkadaşlarımla değil başka arkadaşlarla da vakit geçirmeye başladım.	Ö5: Arkadaşımınla vakit geçirmek beni mutlu ediyor. Bundan sonra da onunla konuşacağız.
Ö6: Okulda yeni arkadaşlarım olunca okul daha güzel. Eski okuluma benziyor.	Ö6: Sınıftaki diğer arkadaşlarım onunla konuştuğum için dalga geçiyorlardı ama artık onlar da arkadaşımınla konuşuyorlar.
Ö7: Yeni arkadaşımınla okulda yeni oyunlar oynamayı seviyorum.	Ö7: Arkadaşımı çok sevdim onunla birlikte olmak çok güzeldi.
Ö8: Arkadaşımınla görüşmek için okula gelmek istiyorum.	Ö8: Bu kadar iyi anlaşabileceğimizi hiç düşünmemiştim. Şaşırırım aslında.

Tablo 2’de görüldüğü üzere uyum etkinliklerine katılmaktan dolayı Suriyeli öğrenciler; okulda bir arkadaşı olmasından ve diğer öğrencilerle ilişkilerinin gelişmesinden dolayı mutlu olmuştur. Öğrenciler bu etkinliklerle okula ait hissettiklerini ve yeni beceriler kazanmalarından memnun olduklarını bildirmişlerdir. Uyum etkinliklerine katılmaktan dolayı Türk öğrenciler ise; bir arkadaşının okula uyum sağlamasına yardım etmekten ve bu yardımı ile anılmaktan dolayı mutlu hissetmektedir. Yeni bir arkadaşı olduğu için kendisini güçlü hisseden, kendisinin arkadaşlık konusunda becerikli olduğunu görüp şaşırıp ve arkadaşını mutlu etmekten dolayı memnun olan öğrenciler de bulunmaktadır.

TARTIŞMA

Türkiye’de yaşamaya başlayan Suriyeli çocukların eğitim-öğretim faaliyetlerini devam ettirebilmeleri ve Türkiye’deki toplumsal hayata uyum sağlayabilmeleri için kayıtlarının bulunduğu okullara önemli görevler düşmektedir. Öğrencilere sunulacak eğitimin niteliğini belirleyen faktörlerin başında, okulların bu öğrencilere yapılacak çalışmalar için hazırlık yapmaları gelmektedir. Öğrencilerin okula uyumlarını kolaylaştıracak etkinlikler okul tarafından planlanarak etkinlikleri için uygulama ortamı sağlanmalıdır. Bu çalışmada ortaokulun farklı kademelerine kayıt yaptıran Suriyeli öğrencilerin okula uyumlarını hızlandırmak için akran desteğine dayalı bir eylem planının uygulanması sonucunda elde edilen veriler sunulmuştur.

Uyum etkinlikleri sonrasında Suriyeli öğrencilerin en çok kendilerini ifade etmekte, arkadaşlığı başlatmakta ve devam ettirmekte güçlük çektiği görülmüştür. Savaş sırasında ya da hemen sonrasında Türkiye’ye göç eden Suriyeli öğrencilerin yaşadığı pek çok sosyal ve psikolojik sorunlar bulunmaktadır. Savaş ortamında yaşanan çatışmalarda en yakınlarını kaybederek diğer aile fertlerinin gelecekleri için maddi ve manevi tüm değerlerini ülkesinde bırakarak göç etmenin onlar için zor bir süreç olduğu tartışılmaz. Özellikle yaşadıkları travmaların giderilmesi noktasında herhangi bir çalışma yapılmadan okullara bu öğrencilerin kayıtları yapılmıştır. Bu nedenle öğrencilerin travmaların etkisi ile kendilerini ifade etmede

çekingen davranmaları muhtemeldir. Uygulanan uyum etkinlikleri ile öğrencilerin normalleşmeleri sağlanmaya çalışılmaktadır. Kultas (2017) tarafından yapılan araştırmada da Suriyeli öğrencilerde sosyal ve psikolojik sorunların olduğu, yabancılaşma, yalnızlık, dışlanma, derslerde başarısızlık gibi durumlarla karşılaştıkları; okulun bu öğrencilere sosyalleşme, yeni arkadaşlar edinme, yeni bir kültürü tanıma, psikolojik sorunların çözülmesinde yardımcı olma gibi desteklerinin olduğu belirtilmektedir.

Suriyeli öğrencilerin zorlandıkları en önemli alan olan dil sorunu Türk öğrencilerin de en çok zorlandığı konulardan birisidir. Öğrenciler özel bir dil eğitimi almadan ana dillerinden farklı bir eğitim ortamına katılmışlardır. Bu sorunun çözülmesi uyumu en fazla kolaylaştıracak etken olduğu düşünülmektedir. Suriyeli öğrencilerin eğitime uyumu ile ilgili yapılan çalışmaların pek çoğunda karşılaşılan en önemli sorunun dil sorunu olduğu belirtilmektedir (Uzman ve Kösten, 2016, 255; Uzun ve Bütün, 2016, 80; Kiremit, Akpınar ve Tüfekçi Akcan, 2018, 2142; Erdoğan, 2014; Akalın, 2016, 85; Emin, 2016, 12; Erdem, 2017). Dil sorununu çözemeyen öğrenciler okula uyum sağlamakta güçlük çekmekte ve okula devam konusunda öğrencilerde sorunlarla karşılaşmaktadır.

Suriyeli öğrencileri etkinliklerde destekleyen durumlar ise Türk öğrencilerin onların yanında olması ve diğer öğrencilere karşı onları desteklemesidir. Yapılan araştırmalarda çevredeki misafirperver yerli halkın, yardımsever insanların ve çeşitli sivil toplum kuruluşlarının Suriyeli ailelere kucak açmaları, onların dertleriyle dertlenmeleri ve onlara yardımcı olmaya çalışmaları ailelerin toplum içinde yaşadıkları sorunları azalttığı görülmektedir (Erdoğan, 2014; Kultas, 2017, 120). Benzer şekilde öğrencilerin fiziksel olarak yakınında bir akranının olması da öğrencilerin uyumunu destekleyici bir faktör olarak görülmektedir.

Türk öğrencileri etkinlikleri uygularken destekleyici önemli faktörleri bu konuda istekli olmalarıdır. Öğrenciler, Suriye'den gelen ve okulda eğitimlerine devam edecek akranları için bir şeyler yapmak ve onları iyi hissettirmek için bu etkinliklere katılmaya gönüllü olmuşlardır. Bu nedenle kendisini ifade etmekte zorlanan ve çekingen olan öğrenci ile iletişimini sürdürme konusunda kararlı olmuşlardır. Ayrıca eski arkadaşlarına karşı da Suriyeli öğrencilerin varlığı hakkında farkındalık oluşturmuşlar, arkadaşlık kurma konusunda model olmuşlardır. Pettigrew ve arkadaşları (2007) farklı kültürlerarası olumlu temasın ve özellikle arkadaşlığın, diğer kişilerin dış gruba empati duymasına ve dış grubuna bakış açısının değişmesine olanak sağladığını belirtmektedirler. Dış gruba dair bu yeni görüş, empati ile birlikte farklı kültürel gruplararası önyargının da azalacağını vurgulamaktadırlar. Böylece, daha yüksek duygusal empati becerisine sahip çocukların, farklı etnik gruplara ait çocuklarla arkadaşlıklar kurma olasılıklarının daha yüksek olacağı ileri sürülmektedir. Uyum etkinlikleri sürecinde çalışmaya katılmayan diğer öğrencilerin de Suriyeli öğrencilerle iletişime geçmeye başladığı gözlenmiştir.

Suriyeli öğrenciler uyum etkinliklerine katılmaktan dolayı memnun ve mutlu görünmektedir. Yeni ortamın getirdiği zorlukların üstesinden gelme konusunda kendilerini destekleyen arkadaşlarının olması onları güçlü hissettirmektedir. Mülteci çocuklar göç sürecinde arkadaş ve aile kaybı, ayrılma kaygısı, yeni ortama uyum sağlama zorlukları yaşamaktadır ve bu yaşantılar çocuklarda içine kapanmaya, saldırganlığa ve/veya maskelenmiş depresyonun göstergesi olabilen davranış bozukluklarına yol açabilmektedir. Tüm bu sorunların içinde akran rehberliği mülteci çocuklara uyum süreçlerinde destek sağlayabilir (Kopala, Esquivel ve Bastiste, 1994, 357), kendileri ile yakından ilgilenen akranların olması onların olumlu duygular hissetmesine ve çocuk olduklarına hatırlamalarına yardımcı olabilir.

Türk öğrenciler ise uyum etkinliklerine katılmaktan ve bu uygulamalarla anılmaktan dolayı mutludur. Öğrencilerin kendisi dışındakilere yardım etmeleri, arkadaşlık duygularını geliştirmek için çaba göstermeleri çevreleri tarafından da fark edilerek olumlu geribildirimler alınmıştır. Türk, Kaçmaz, Türnüklü ve Tercan (2018, 805) tarafından yapılan araştırma sonucunda Türk ve Suriyeli ilkökul öğrencilerinin diğer gruptan sıkıntı çeken bir öğrenci gördüklerinde, gösterdikleri davranışların; yardım etmek ve ilişkiye bağlı destek olduğu saptanmıştır. Cialdini v.d., (1997, 490) ise ilişkilerdeki yakınlık arttıkça, empatik ilginin arttığını belirtmektedir. Kişilerarası ilişkilerde "biz" duygusu; yardım davranışlarını kolaylaştırır ve özellikle arkadaşlıkların gelişmesine paralel olarak öğrencilerin birbirini sosyal kimlikleriyle değil, bir üst kimlik olarak düşünülebilecek arkadaş kimliğiyle görmeye başlarlar. Türk ve Suriyeli öğrencilerde biz duygusunun gelişimi, uygulanan etkinliklere yönelik en fazla mutluluk duygusunu ifade etmelerinden çıkartılabilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye'de bulunan Suriyeli öğrencilerin, daha önceki yıllardan itibaren eğitimlerine devam eden akranları Türk öğrencilerle bir arada, aynı okulda ve sınıfta eğitim ve öğretim görmeleri, onların, Türkiye'ye uyumları ve Türkçeyi daha hızlı öğrenmeleri açısından özel önem taşımaktadır. Bir bütün olarak düşünüldüğünde Suriyeli öğrencilerin okula uyum süreçleri çok kapsamlı ele alınması gereken bir olgudur.

Bu çalışmada bu boyutlardan sadece biri olan akran desteğiyle uyum etkinlikleri kapsamında öğrencilerin okul ortamına sağlıklı uyumu üzerinde durulmuştur. Yapılması gereken daha fazla çalışmanın olduğu açıktır.

Bu çalışmada akran desteğine dayanan uyum etkinlikleriyle; Suriyeli öğrencilerin okul ortamında kendisi ile konuşan, birlikte etkinliklere katılmasını sağlayan, kendisini okula ait hissettiren bir desteği olması hedeflenmiştir. Bunun için akran desteği olarak Türk öğrenciler destek sunmuştur. Böylece hem Türk hem de Suriyeli öğrencilerde kültürel farkındalığın sağlanması amaçlanmıştır.

Aynı okulda eğitim alan Türk ve Suriyeli öğrencilerin arkadaşlıklarının niceliğinin ve niteliğinin artması, öğrencilerin hem birbirlerine karşı olumlu tutumlarını hem birbirlerine ilişkin empati duygularının gelişmesini ve hem de bu uyumun topluma yansımaları olumlu yönde etkileyecektir. Türk ve Suriyeli öğrencilerin aynı sınıf ortamında eğitim alırken birbirleriyle daha etkin iletişim halinde olmaları, etkileşime girmeleri ve paylaşım yapmaları ayrıca arkadaşlıklarını geliştirebilmeleri için öğretim yöntemlerinin işbirlikli öğrenme ve grup çalışmaları bağlamında düzenlenmesi önemlidir. Ayrıca, psiko-eğitim programları yoluyla öğrencilerin birbirleri ile etkileşimde bulunarak, sosyal becerilerini geliştirmelerinin arkadaşlık ilişkilerinin gelişmesine de olumlu yönde katkı sunacağı söylenebilir.

KAYNAKÇA

- Akalın, Aylin T. (2016). *Türkiye'ye gelen Suriyeli göçmen çocukların eğitim sorunları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul.
- Bayhan, Pınar & Işıtan, Sonnur. (2010). Ergenlik döneminde ilişkiler: akran ve romantik ilişkilere genel bakış. *Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi*, 11 (5): 33-44.
- Bozan, İbrahim (2014). *Türkiye'de iç göç hareketleri ve göçün eğitim üzerindeki etkisi: Bir durum çalışması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Cialdini, Robert B.; Brown, Stephanie L.; Lewis, Brian P.; Luce, Carol & Neuberg, Steven L. (1997). Reinterpreting the empathy-altruism relationship: When one into one equals oneness. *Journal of Personality and Social Psychology*, 73 (3), 481-494.
- Çelen, Nermin (2007). Ergenlik ve genç yetişkinlik. Bir dönüşüm süreci. 1.Basım, Papatya Yayıncılık Eğitim, İstanbul, s.117-143.
- Demir, Nilüfer Ö.; Baran, Aylin G. & Ulusoy, Demet (2005). Türkiye'de ergenlerin arkadaş-akran grupları ile ilişkileri ve sapmış davranışlar: Ankara örnekleme. *Bilig*, (32), 83-108.
- Dennis, Cindy L. (2003). Peer support within a health care context: A concept analysis. *International Journal of Nursing Studies*, 40, 321-332.
- El-Khani, Aala; Ulph, Fiona & Calam, Rachel (2018). Syria: Refugee parents' experiences and need for parenting support in camps and humanitarian settings. *Vulnerable Children and Youth Studies*, 13(1), 19-29.
- Esen, Binnaz (2003). Akran baskısı, akademik başarı ve yaş değişkenlerine göre lise öğrencilerinin risk alma davranışının yordanması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24: 79-85.
- Emin, Müberra N. (2016). Türkiye'deki Suriyeli çocukların eğitimi. *Analiz Dergisi*. 153, 9-20.
- Erdoğan, Murat M. (2014) 'Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum Araştırması. Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi (HUGO)'. <http://fs.hacettepe.edu.tr/hugo/dosyalar/TurkiyedekiSuriyelilerSyrians%20in%20Turkey-Rapor-TR-EN-19022015.pdf>. (Erişim 20.04.2019)
- Gander, Marry J. & Gardiner, Harry W. (2004). Çocuk ve ergen gelişimi. 5th ed, Çeviren: Çelebi, N., Dönmez, A., Onur Bekir, İmge Kitabevi, Ankara, s.398- 489.
- Harunoğulları, Muazzez (2016). Suriyeli sığınmacı çocuk işçiler ve sorunları: Kilis örneği. *Göç Dergisi*, 3(1), 29-63.
- Hortaçsu, Nuran (2003). *İnsan ilişkileri*. 3.baskı, İmge Kitabevi, Ankara, s.107-133.
- Karahan, Fikret; Sardoğan, Mehmet E.; Özkamalı, Eyüp & Dicle, Abdullah N. (2005). Üniversite 1. sınıf öğrencilerinin üniversiteye uyum düzeylerinin sosyokültürel etkinlikler açısından incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2 (30): 63- 71.
- Kaymak, Deniz (2008). Üniversite danışmanlığında akran desteği: Bir bölüm akranlığı projesi uygulaması. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23: 22-29.
- Kiremit, Rahime F.; Akpınar, Ümmühan & Tüfekçi Akcan, Aysel (2018). Suriyeli öğrencilerin okula uyumları hakkında öğretmen görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi* (26), 2139-2149.
- Kopala, Mary; Esquivel, Giselle & Baptiste, Lucille (1994). Counseling approaches for immigrant children: facilitating the acculturative process. *The School Counselor*, 41, 352-359.
- Kulaksızoğlu, Adnan (2011). *Ergenlik psikolojisi*.13.Basım, Remzi Kitabevi, İstanbul. s.19-103
- Kultas, Emrah (2017). *Türkiye'de bulunan eğitim çağındaki Suriyeli mültecilerin eğitimi sorunu (Van ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.
- Mead, Shey; Hilton, David & Curtis, Laurie (2001). Peer support: A theoretical perspective. *Psychiatric Rehabilitation Journal*, 25 (2): 134 - 141.
- Nar, Betül (2008). *Göçün eğitime ve eğitim yönetimine etkileri (Dilovası örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.

- Patton, Michael Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. Mesut Bütün ve Ahmet Selçuk Demir (Çev.). Ankara: Pegem.
- Pettigrew, Thomas F.; Christ, Oliver; Wagner, Ulrich & Stellmacher, Jost (2007). Direct and indirect intergroup contact effects on prejudice: A normative interpretation. *International Journal of Intercultural Relations*, 31, 411-425.
- Rowland, Karen D. & Davis, Terah (2014). Counseling immigrant students in the schools, <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1084440> adresinden erişilmiştir.
- Sandtrock, John W. (2012). *Adolescence*. Ergenlik.14th ed, Çeviren: Siyez DM.(Ed.), Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic.Ltd.Şti.,Ankara, s. 295-375
- Set, Turan; Dağdeviren, Nezih & Aktürk, Zekeriya (2006). Ergenlerde cinsellik. *Genel Tıp Dergisi*, 16 (3): 137-141.
- Szente, Judit; Hoot, James & Taylor, Dorathy (2006). Responding to the special needs of refugee children: Practical ideas for teachers. *Early Childhood Education Journal*, 34(1), 15-20.
- Topping, Keith J. (2005). Trends in peer learning. *Educational Psychology*, 25 (6), 631-645.
- Türk Dil Kurumu (2019). Türkçe Sözlük <http://www.tdk.gov.tr>, Erişim tarihi: 24 Ocak 2019
- Türk, Fulya; Kaçmaz, Tarkan; Türnüklü, Abbas & Tercan, Mustafa (2018). Okul Psikolojik Danışmanlarının Penceresinden Türk ve Suriyeli İlkokul Öğrencilerinin Gruplararası Empati Deneyimlerinin İncelenmesi. *İlköğretim Online*, 17(2): 786-811
- Uzman, Nasrullah & Kösten, Rasim (2016). Suriyeli akademisyenlerin bakış açısından Türkiye-Suriye ilişkileri ve sığınmacılar meselesi. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Bahar(24), 251-272.
- Uzun, Elif M. & Bütün, Eda (2016). Okul öncesi eğitim kurumlarındaki Suriyeli sığınmacı çocukların karşılaştıkları sorunlar hakkında öğretmen görüşleri. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 72-83.
- Yıldırım, Ali & Şimşek, Hasan (2013). *Nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin